

Starostlivosť o deti do 7 rokov na Slovensku

– distribúcia verejných prostriedkov medzi rôzne formy starostlivosti

v rámci projektu

„Péče o děti a trh práce“

Mgr. Hana Štetinová

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Bratislava

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, O.Z

Vznikla pred 22 rokmi ako neformálna iniciatíva inovátorov v oblasti sociálnych a s nimi súvisiacich služieb

Naše pôsobenie:

- sociálne poradenstvo
 - pre rodiny s dieťaťom so špeciálnymi potrebami,
 - pre občanov v krízovej sociálnej situácii
- **podpora systémových zmien v oblasti soc. služieb**
 - Deinštitucionalizácia
 - Vznik komunitných služieb
- Postupne vznikla sieťová organizácia - pobočky v 7 regiónoch Slovenska

ako...

- vzdelávanie a supervízia pre pracovníkov sociálnej oblasti
- spolupráca s krajmi a s MPSVaR
 - Štandardy kvality
 - Komunitné plány
 - Pripomienkovanie legislatívy

Naša skúsenosť - hlavné ohrozenia iniciatív neverejných organizácií:

- **byť osamelý neznámy ostrov**
 - nevie o iniciatívach podobných organizácii, chýba sieť
 - nie je prizývaný za partnera verejným iniciatívam, akademickému prostrediu, médiám
 - nie je napojený na zahraničné inšpirácie
 - nedokáže predfinancovať väčší projekt
 - nedokáže financovať odbornú publikačnú činnosť
 - nedokáže financovať rozširovanie vzdelania vlastných zamestnancov, supervíziu – hrozba vyhoretých pseudoprofesionálov
 - nízka odborná špecializácia - univerzálny pracovník – odborník na všetko a nič
- **legislatíva – slabá finančná podpora z verejných zdrojov**
 - kraje a obce nemusia poskytnúť príspevok na registrovanú službu /status nadbytočnej alternatívnej služby/
- **nedôvera časti verejnosti** – podozrievanie z komerčného zamerania
- **formálne komunitné plánovanie**
- **vykrádanie odborného know - how**

Ako sa nám v našej oblasti darí presadzovať zmeny:

- mať **spojencov** – ľudia z ministerstva, poslanci, odborníci, **ktorí vnímajú potrebu zmien**
- vyjasnené **princípy a hodnoty ukotvené vo vyššom zmysle**
- **jasne formulovaná vízia**
- **Sieťovanie** - spojenci prezentujúci zdieľané princípy a ciele
- **neformálne platformy** zjednocujúce inovátorov
- **odborná prezentácia dobrej praxe** /publikácie, odborné články, konferencie
- **medializácia dobrej praxe** – tv, časopisy, blogy, stránky/– v ľud'och dozrievajú ich presvedčenia a nápady
- **akademické pôsobenie**
- **silnú tému prezentuje konkrétna osobnosť**
- **hlas klientských, rodičovských organizácií**
- realizácia **pilotných projektov** na odskúšanie nových nápadov
- **vlastné know – how -- ponuka odborných seminárov a vzdelávaní**
- **inšpirácia z iných oblastí** kde sa podarili zmeny

Situácia v oblasti starostlivosti o deti do 7. rokov

- z prognóz - predpokladaná nedostatkovosť služieb do roku 2019
- Typy služieb:
 - **Obecné a mestské materské školy /s právnou subjektivitou, alebo bez – ako súčasť ZŠ**
 - z podielových daní obce podľa normatífov na dieťa
 - Poslanci:
 - stanovujú výšku príspevku /5 – 14 €, nesmie prekročiť 15% životného minima - 90 €
 - obce môžu použiť celý objem financií pridelených podľa počtu detí na krytie mzdových a prevádzkových nákladov,
 - môžu znížiť /časť prostriedkov na originálne výchovné a vzdelávacie kompetencie viazať na kapitálové výdavky/
 - môžu použiť väčšiu časť podielových daní ako je výpočet podľa počtu detí
 - novinky:** vyhláška Min.Školstva dáva do kompetencie obcí zriadiť MŠ pri menšom počte ako 10 detí - je to skutočné vyriešenie potreby „malej detskej skupiny“?
 - **Štátne materské školy pre deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími problémami**
 - zriaďuje Obvodný úrad /KSÚ
 - dotácie od štátu, príspevok rodiča menej ako 6,50 €

Situácia v oblasti starostlivosti o deti do 7. rokov

- **Súkromné a cirkevné zaradené do siete Ministerstva školstva**
 - z podielových daní, obec musí vykryť 88% nároku
 - vzdelávací program môžu upraviť podľa hodnôt a potrieb zriaďovateľa, musí ho schváliť MŠ
- **Súkromné nezaradené**
 - z vlastných zdrojov, mesačné platby rodičov /100 – 600 €
 - obec im môže znížiť nájom ak pre nich plnia nezastupiteľné úlohy /napr. prijímajú deti s postihnutím – voči škôlkam má obec originálne kompetencie má problém so získavaním osobného asistenta
 - často rozšírené osnovy najmä o výučbu jazykov
 - vlastný vzdelávací program, často deklarujú alternatívny zahraničný pedagogický smer
 - sú zriaďované vo veľkých mestách s vysokopriíjmovým obyvateľstvom
 - **typ malá detská skupina – funguje na báze voľnej živnosti**

Miniškôlka, malá detská skupina... – pojem oficiálne neznámy, služby tohoto typu však existujú

■ Z pohľadu MŠ neregistrovaní poskytovateľa služieb:

1. N.o a O.Z poskytujúce služby deťom a rodine,

- Súkromné jasle
- Súkromná škôlka
- Súkromné opatrovatel'ské centrum
- Privátne centrum opatrovania
- Jasle s opatrovatel'skou službou
- Detské centrum. škôlka rodinného typu

2. Súkromné osoby prevádzkujúce služby opatrovania detí na živnosť /podľa Živnostenského zákona

Voľná živnosť – nevyžaduje sa preukazovanie odbornej ani inej spôsobilosti v časti Zdravotníctvo a sociálne služby:

- „Prevádzkovanie jaslí“
- „Poskytovanie krátkodobej pomoci pri opatere detí a starších osôb“

Podporovatelia služieb tohto typu v nás:

■ Materské centrá ČR- 350 / SR - 120

- Ambícia fungovať ako Akadémie praktického rodičovsktva – odborné poradenské a vzdelávacie centrum pre rodičov, alternatívne služby pre deti

■ Centrá pre rodinu /zriadené arcidiecézami – nesystémovo, chýba sieť, bez jednotnej koncepcie

Problémy:

■ **Inštitučné myslenie** – v zahraničí bežne deklarovaný **akcent na rodinu** u nás nás nahradený **akcentom na inštitucionalizovanú výchovu a vzdelanie dieťaťa**

ZAHRANIČIE: Centrum pre rodinu – poradenstvo pre rodičov , starostlivosť o deti

U NÁS: MŠ zameraná na inštitucionalizované predprimárne vzdelávanie, pedagogickú činnosť

■ **nie je témou MPSVaR** /sekcia pre rodinu sa zaoberá SPO, nie primárnu prevenciu

■ **medzirezortná téma** /uviaznutie v prostredí nikoho medzi 3 ministerstvami

■ **obce si hľadajú pseudodôvody na nedostatkovosť služieb**

■ rodičovský príspevok dostane aj pracujúca matka

■ na deti do 3 rokov je vyššia dotácia

■ **nízke renomé neregistrovaných služieb** /komerčný záujem?, odbornosť?

■ **chýba hovorca, profesná, alebo rodičovská organizácia**, ktorá by tému prijala za vlastnú

■ **slabý občiansky princíp** – „hlas ľudu“, oslabená osobná zaangažovanosť meniť veci pre seba aj iných – „*nejako bolo, nejako bude...*“, „*nehas, čo t'a nepáli...*“

■ **návyk spoliehať sa na riadený systém - čakať na to čo urobí štát...**

„*nech to riešia oni, je to ich povinnosť...*“

■ Ministerstvo , obce **nepovažujú tret'osektorové organizácie za relevantného partnera** : „nemáme ich podchytených, lebo nezabezpečujú predprimárne vzdelávanie“/ „predchádzajúca vláda viedla otvorenejší dialóg smerom k prorodinným opatreniam“

Problémy:

■ vieme sa prispôbiť čomukoľvek

Ako sa rieši starostlivosť o deti v nízko príjmovom prostredí:

- sami nezamestnaní rodičia
- starí a prastarí rodičia, mladí dôchodcovia , kamarátky/presun rodičovského príspevku

Ako riešia starostlivosť o deti solventní príst'ahovalci do miest

- súkromné zariadenia s mediálnou prestýžou – rodičia sú ochotní platiť aj 600 € mesačne,
- súkromné opatrovatel'ky /interiér typu domova, malý kolektív, individualizovaná služba

■ Časopisy iba prezentujú príklady dobrej praxe /skôr ako extravaganciu/, ale nehľadajú riešenie,

■ málo príspevkov renomovaných psychológov o benefitoch malého detského kolektívu

■ Alternatívne služby o deti nemajú odborného hovorca, častá dokonca negat. spätná väzba odborníkov, chýba výskum

■ Obce považujú systém financovania predškolských zariadení za formálny

■ Podľa samospráv by sa výška príspevku mala odvíjať od:

- formy organizácie výchovy a vzdelávania
- počtu hodín starostlivosti
- počtu detí so špeciálnymi potrebami
- počtu detí mladších ako 3 roky
- zaradenia zamestnancov do platových tried
- odborného kredit uzariadenia podľa výsledkov inšpekcií
- energetickej náročnosti budovy
- teplotného pásma

ARGUMENTY PRE

Individuálne formy starostlivosti o deti predškolského veku:

■ Flexibilita alternatívnych služieb

- preferencia kolektívu detí rôzneho veku /sociálne učenie
- intenzívnejší kontakt so vzťahnou osobou
- schopnosť integrovať aj dieťa so zdravotným obmedzením, so zvýšenou chorobnosťou
- dieťa so sťaženou adaptáciou
- dieťa so špeciálnymi potrebami

■ Kvalita služieb

- preferencia prostredia pripomínajúceho domácnosť,
- rozvoj zručností
- nové formy pedagogiky
- dôraz na ekologickú výchovu, ... zdravý životný štýl, lesné škôlky

■ Sociálno- ekonomické kritéria

- životná úroveň obyvateľstva X klasické služby pripomínajúce socializmus
- - **scestovaní rodičia videli a zažili príklady dobrej praxe v zahraničí**
- **Najčastejšie sú práve oni iniciátorom vzniku individualizovaných služieb**

Miniškôlka – pojem oficiálne neznámy, služby tohoto typu však existujú

Pohľad prevádzkovateľov individualizovaných neregistrovaných služieb

- zbytočné bariéry pri zavádzaní služby zo strany hygieny, inšpektorátu práce,... musia spĺňať normy pre veľkokapacitné zariadenia
- bariéry pri registrácii na MŠ – dostávajú sa do pozície neregistrovaného prevádzkovateľa čím sú nútení k vyšším platbám od rodičov

Pohľad rodičov detí

- spokojnosť s individuálnym prístupom, flexibilitou /časté prepojenie s opatrovateľskou službou do domácnosti/
- spokojnosť s bezproblémovou adaptáciou detí, s nižšou chorobnosťou
- služba je dostupná iba pre solventnejšie rodiny
- alternatívne služby sú nedostatkové v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou a nízkym priemerným platom
- služby tohto typu využíva asi iba 2% rodičov /vo veľkých mestách je podiel vyšší

Ďakujem za pozornosť

